

HRVOJE ŽIVKOVIĆ MACOLA Šaptač kamenu iz Bribira koji oduševljava i kamen i čovjeka

Treba znati »čuti« kamen, u kamenu »uhvatiti« život

Odlučio sam da ću se, za razliku od »industrijskih klesara i kipara«, baviti ručnim klesarstvom i kiparstvom. Želim raditi one stvari koje se rade po starinski, govori Hrvoje Živković zvan Macola

Robert ŠIMONOVIĆ
Snimio Vedran KARUZA

Protagonista naše današnje priče prvi sam put vidio prije otprilike mjesec dana, kad je u Bribiru svečano obilježen treći Dan branitelja crkveničko-vinodolskog kraja. Tad je, između ostalog, u centru Bribira otkriven novi spomenik hrvatskim braniteljima, čiji je autor upravo on, 41-godišnji bibrirski klesar i kipar Hrvoje Živković. Kako je tada kazao, spomenik koji je izradio braniteljima u čast, s križem između dva dijela šahovnice, simbolizira borbu i jedinstvo te posjeća na važnost mira i slobode. U dvije kockice hrvatskoga grba upisao je dva imena poginulih bibrirskih branitelja - Tea Martinčića i Alena Kapelarija.

- Ona označavaju njihov doprinos, vlastiti život utkan u stvaranje i obranu Hrvatske. Neka ovaj spomenik bude trajni podsjetnik na žrtvu branitelja i našu dužnost da čuvamo i cijenimo slobodu koju su nam osigurali, kazao je tada Živković.

I to je bilo sve od prvog susreta. No, sudbina je htjela da se ponovo sretnemo. Srećom pa je tako, budući da bih inače ostao zakinut za njegovu umjetničku genijalnost, veselu narav, pristupačnost karaktera...

Zima u književnosti

Hrvoje u Bribiru živi već 37 godina, izuzev prve godine života koju je kao beba proveo u Đakovu te tri godine koje je iskoristio za školovanje u glasovitoj Klesarskoj školi na Braču. Nalazimo se u centru Bribira, kod onog istog kamenog spomenika hrvatskim braniteljima. Ovoga puta svjesniji svoje okoline, u bibrirskom parku primjećujem i javnu špinu, pored nje grb obitelji Frankopan, kamenu klupu... »To sam napravio prije sedam-osam godina«, dodaje Hrvoje kojeg od milja svi zovu Macola. Bribir je ukrasio i drugim kamenim klupama, koševima za otpad... U crkvi je izradio ambon i stalak za svijeću, sve povežavši hrvatskim pleterom. U susjednom

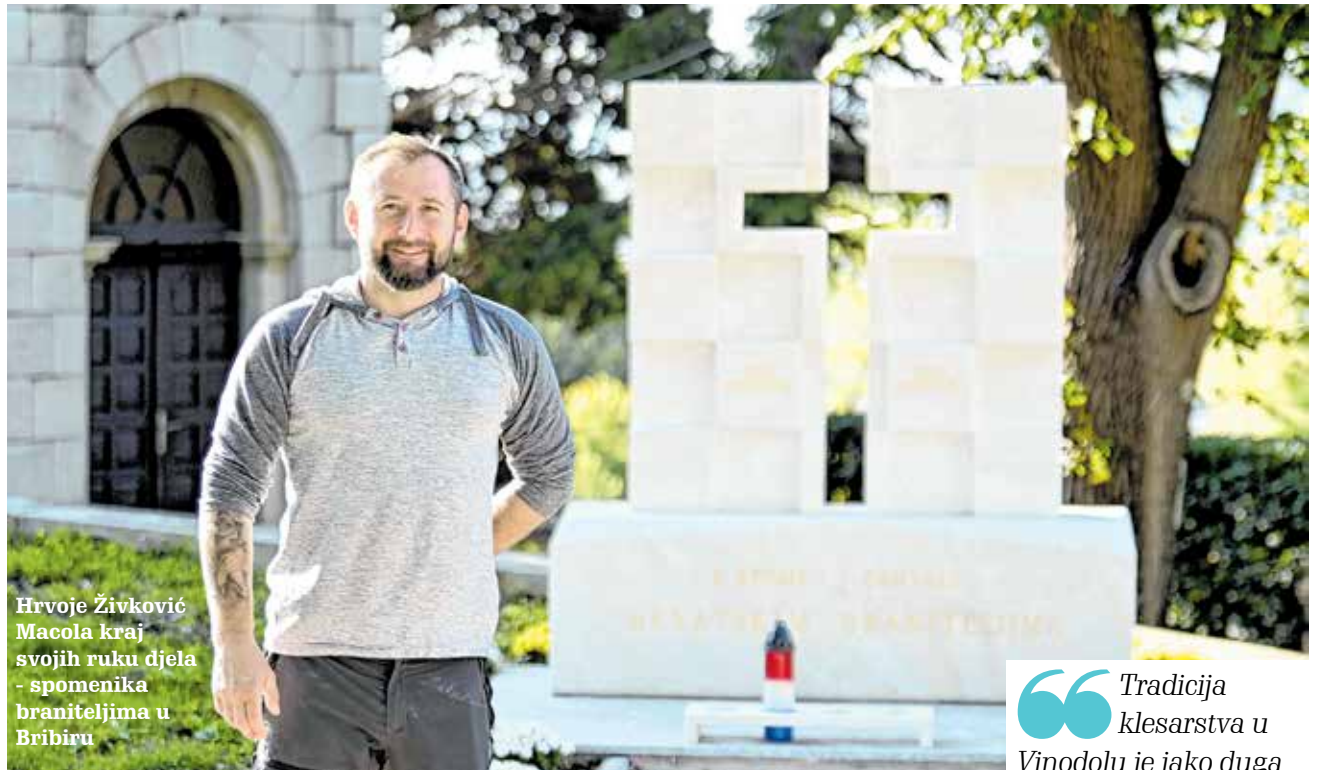
Novom Vinodolskom izradio je obiteljski grb obitelji Mažuranić, restaurirao i premještao Mažuranićevu bistu... Riječ po riječ, metar po metar (autom, naravno) i evo nas na mjestu gdje nastaju prava pravcata remek-djela. Hrvoje nas provodi po radionici gdje nailazimo na rozetu koju Bribirac izrađuje za jednu crkvu u Zadru. Zatim prolazimo kroz dvorište, a Macola nam pokazuje skulpturu koja predstavlja grozd. I to kakav groz. Tri tone težak! Sjedamo na terasu. I ondje sve vrvi od umjetničkih radova. Pažnju nam zaokupljaju tri »glave«.

- Ovo je bista generala Antona Tusa. Ispod nje je smotana hrvatska zastava koja se na sprovodu poklanja obitelji preminulog generala. Bistu radim za muzej u Delnicama i bit će izlivena u bronci. Druge dvije biste su one književnika Tina Ujevića i Mihovila Kombola. Planiram još izraditi i treću, bistu Antuna Barca, i onda ću ove književnike zaokružiti i prezentirati pod nazivom »Zima u književnosti«. Negdje sam naišao na podatak da su sva trojica preminula iste, 1955. godine, k tomu još sva trojica u studenome, otkriva Živković zanimljiv podatak.

Uхватiti neuhvatljivo

No, 'ajmo se mi pokušati vratiti više od 20 godina unazad. Našeg »umjetnika u kamenu« pitamo kako se uopće odlučio baviti kiparstvom i kako se kod njega rodila ljubav prema kamenu.

- Odmalena sam imao talent za crtanje. Još u vrtiću i osnovnoj školi sam volio šarati. Tako, za razliku od druge djece, u bilježnici iz matematike nisam imao brojeve nego crteže. Ali s modeliranjem sam počeo nešto kasnije. Otprilike kad sam u Braču upisao najpoznatiju klesarsku školu u Europi. Tad još uvijek nisam znao da ću se uz klesarstvo baviti i kiparstvom, a »klik« se dogodio kad sam shvatio da je pretjerana industrijalizacija zahvatila ovo područje bavljenja kamenom. Umjesto da odustanem, odlučio sam da ću se, za razliku od »industrijskih klesara i kipara«, baviti ručnim klesarstvom i kiparstvom. Želim raditi one

Hrvoje Živković Macola kraj svojih ruku djela - spomenika braniteljima u Bribiru

stvari koje se rade po starinski, koje zahtijevaju posebnu vještinu te iziskuju trud i, naravno, vrijeme, govori Macola.

Dodaje kako je danas sve manje školovanih klesara i kipara koji svoje znanje i vještinu nastoje prenijeti drugim generacijama.

- Upravo iz tog razloga iduće

godine planiran otvoriti i svoj atelje. Općenito je jako malo kipara kod nas u okolici. Mladi često bježe od toga jer je to težak fizički posao, ali ako im netko ponudi pravu priliku i pokaže drugu stranu medalje, možda otkriju ljepotu bavljenja ovim poslom, ističe naš sugovornik.

Kako kaže, najviše voli obradivati teme iz svakodnevnog života, u kamenu »uhvatiti« sve što ljudi rade, proživljavaju...

- Uvijek volim najprije saznati što više detalja o nekoj osobi, odnosno o onome što radim. Zatim to što pročitam ili čujem pokušavam povezati u glavi, složiti u jednu cjelinu, smislenu priču. Primjerice, da bih napravio bistu generala Tusa, moram najprije saznati što više toga o njemu samome. Što je volio, što nije, kako se ponašao... Sve to omogućava da »uhvatim« ono neuhvatljivo, njegov karakter, samo držanje... Idući korak je modeliranje, najprije u glini, jer na glini uvijek možeš nešto dodati ili oduzeti. S kamenom to nije slučaj. Kad dobijem model koji sam zamislio, tek onda ga prenosim u kamen. Tu više nema prostora za pogrešku. I zato je važno u glini raditi toliko dugo dok ti svaki

potez ne uđe u motoriku mišića. Mišići imaju memoriju i pamte poteze koje moraš ponoviti više stotina puta, sve dok ih ne možeš napraviti zatvorenih očiju. Tek tada sljedi uzimanje dimenzija, izabiranje kamena i rad u njemu. Treba znati »čuti« kamen. Već po zvuku znam ima li u njemu nekakvih mikropukotina, vena ili nema, pojašnjava bibrirski umjetnik vlastiti kreativno-stvaralački proces.

Najgore je, dodat će, ako već utrošiš 200 ili 300 sati rada, a tek onda se »otvori neka rupa« i moraš krenuti ispočetka. Ali upravo zato pravog kipara odlikuju vrline kao što su strpljenje, pažljivost, mirnoća...

Tradicija klesarstva

Radove najčešće izvodi u bračkom kamenu. Kako kaže, brački kamen je najpodatniji, mekan za obradu, s malo vena i šupljih prostora u blokovima. Vrijeme izrade svakog pojedinog rada ovisi o mnoštvu faktora. Manja bista ponekad je kompleksnija za izradu od velikih skulptura teških i po nekoliko tona. Puno toga ovisi i o trenutnom raspoloženju. Kako kaže Macola, ako te, primjerice, žena izbaci iz takta, onda je bolje niti ne

Tradicija klesarstva u Vinodolu je jako duga i stara. Nažalost, danas je ona na izdisaju, što je velika šteta za jedan kraj koji je srastao s kamenom i kršem

Hrvoje Živković Macola

počinjati s radom. Inače bi bista mogla ostati bez uha, oka, nosa... Najkompleksnije za izradu svakako je ljudsko lice i tijelo. Na pitanje o uzorima u radu, Macola odgovara kako je po njemu nedvojbeno najveći umjetnik svih vremena Michelangelo. A koliko na njegov proces stvaranja utječe lokalna zajednica i voljeni mu Bribir?

- Jako puno. Tu sam odrastao i tu živim cijeli svoj život. Tradicija klesarstva u Vinodolu je jako duga i stara. Nažalost, danas je ona na izdisaju, što je velika šteta za jedan kraj koji je srastao s kamenom i kršem. Zato i želim u budućnosti otvoriti atelje i pokušati privući mlade naraštaje na bavljenje kamenom, zaključuje Živković.

Ne preostaje nam drugo nego poželjeti mu svu sreću svijeta, kako bi u tom naumu doista i uspio.

Bista Mihovila Kombola

Radim ono što volim

- Definitivno se kipari, ali i umjetnici općenito, ne cijene dovoljno. Ali to je oduvijek bilo tako. Nijedan umjetnik za svog života nije doživio uspjeh. Svjestan sam da se to vrlo lako može dogoditi i u mom slučaju, odnosno da je lako moguće da me počnu cijiniti tek kad me više ne bude.

Primjerice, Tin Ujević je doživljavao kao lokalni pijanac, a kad pročitaš njegova djela ostaneš »paf«. Ali, bez obzira na to, ja »furam« svoje, radim ono što volim i u čemu mislim da sam najbolji. Možda bih bio i dobar mehaničar, ali ja to ne volim. Tako je, kako je, ha, ha, kaže Macola.

Anton Tus i Tin Ujević kako ih vidi Živković

Kameni grozd - još jedan simbol Vinodola